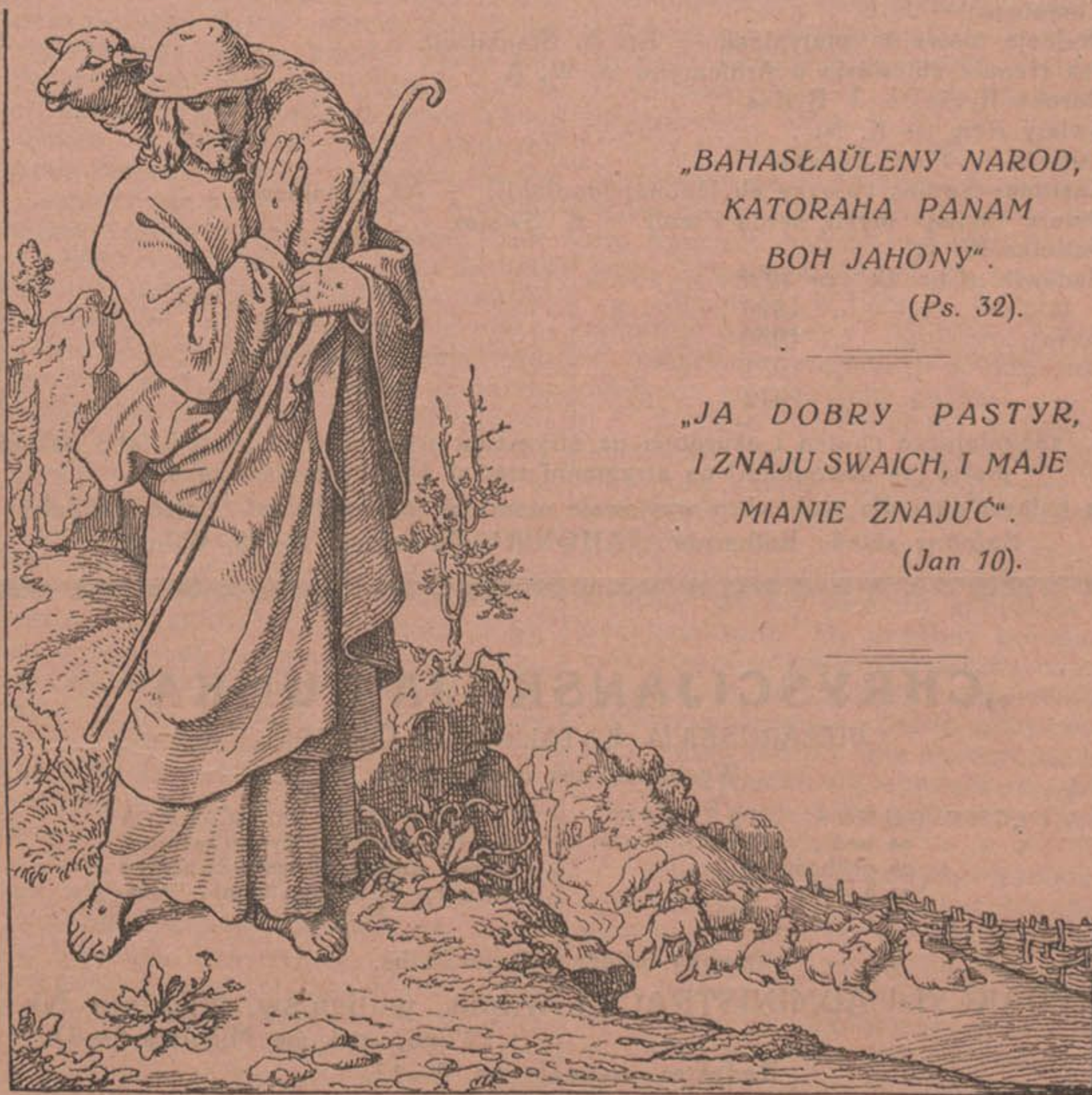

CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA

Hod VI.

Wilnia, 16 Krasawika 1933 h.

Nr. 4 (85).

„BAHASŁAŪLENY NAROD,
KATORAHA PANAM
BOH JAHONY“.

(Ps. 32).

„JA DOBRY PASTYR,
I ZNAJU SWAICH, I MAJE
MIANIE ZNAJUĆ“.

(Jan 10).

Дармаўтан
Гістарыя СССР
Імя У. І. Ленін

1. Nacyjanalizm i Katalicyzm. 2. Božaje Słowa na niadzielu Prawodnuju. 3. 31-šy Mižnarodny Eŭcharystyčny Kanhres. 4. Usio ŭ miłaści. 5. Śledam za Chrystusam. 6. Z relihijna-hramadzkaŭ žyćcia. 7. Z biełaruskaj niwy. 8. Roznyja cikawaści. 9. Z palityki. 10. Wilenskija nawiny. 11. Paštowaja skrynka.

Biblijateka „Chryścijanskaj Dumki“.

1. Boh (filozofičny narys) — Dr. M. A.	30
2. Z historyi apolohietyki chryścijanskaj — Ks. dr. J. Rešeć	1 00
3. Zło i lakarstwa na jaho — Praf. dr. J. Tarasewič	30
4. Jak Kaziuk sabraŭsia da spowiedzi — W. A.	50
5. Ružaniec Najšwiac. Dziewy Maryi — I. S.	30
6. Swiaty Izydar Chlebarob — Ks. P. Tatarynowič	30
7. Ziarniatki z rodnaje junackaje niwy — P. Z.	20
8. Čaławiek — Dr. M. A.	25
9. Kaziukowaje žanimstwa — W. A.	50
10. Pieśni žalby (nabožnaje razwažańnie muki i śmierci Zbaŭcy našaha Jezusa Chrystusa) — J. B.	20
11. Rodnaja mowa ŭ światyniach — Ks. A. Stankiewič	1 50
12. Jak Hanula źbirałasja ŭ Arhientynu — W. A.	25
13. Daroha Kryža — J. Bylina	30
14. Swiaty Rym — K. N.	50
15. Kupalle — Piotr Zaduma	50
16. Kazimier Swajak (narysy ab jahonaj ideolohii) — Ad. Stankiewič	50
17. Dzieja majej myśli, serca i woli — K. Swajak	50
18. Betlejka W. A.	30
19. Hadawik „Chr. D.“ za 1928	5 00
20. „ „ „ 1929	5 00
21. „ „ „ 1930	5 00
22. „ „ „ 1931	5 50
23. „ „ „ 1932	5 00

Zakazy spaŭniajucca chutka i akuratna: pa atrymańni ŭsiej wartaści knižki, abo nakładnoj płaćaj (za pobranie) pa atrymańni trećiaj častki wartaści zakazu.

Dla knižarniaŭ i dla tych, chto wypiswaje niamienš jak na 10 zał., dajecca skidka.

Hałoŭny skład: Knižarnia „PAHONIA“, Zawalnaja 6—10, Wilnia.

„CHRYŚCIJANSKAJA DUMKA“

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIS

Wychodzić raz u miesiac.

„CHR. DUMKA“	KAŠTUJE:
na hod . . .	4 zał.
na paŭhodu . . .	2
na 3 mies. . . .	1
na 1	0,50

ABWIESTKI ŽMIAŠČAJUCCA
tolki na apošniaj bačynie i kaštujuc:
celaja bačyna 40 zał., $\frac{1}{2}$ bačyny
20 zał., $\frac{1}{4}$ bačyny 10 zał., $\frac{1}{8}$ ba-
čyny 5 zł.

Asobny numar kaštuje 20 hr.

ADRAS REDAKCYI I ADMINISTRACYI: Wilnia, wulica św. Mikołaja Nr. 8—3
(Wilno, wul. św. Mikołaja 8—3).

Redaktar pryjmaje ad 9—12.

CHRYSCIJANSKAJA DUMKA

BIEŁARUSKAJA KATALICKAJA ČASOPIS.
WYCHODZIĆ RAZ U MIESIAC.

Hod VI

Wilnia, 16 Krasawika 1933 h.

Nr. 4 (85).

USIM NAŠYM SUPRACOŬNIKAM, ČYTAČOM I PRYJACIELAM ŠLOM PAŽADAŬNIE
WIASIOŁAHA ALLELUJA, A TAK-ŽA PAŽADAŬNIE ŬSKRAŠEŬNIA BIEŁARUSKAHA
NARODU DA WOLI I ŠČAŚCIA!

Nacyjanalizm i Katalicyzm.

Siańnia űsie dziarżawy ű Eűropie asna-
wany pradusim na nacyjanalności, heta znača,
što koźnaja nacyja, koźny narod sam sabie
buduje dziarżaűnaje żyćcio, tworyć swaju űła-
snuju nacyjanalnuju kulturu i żywie swaim
űłasnym, samastojnym żyćciom. Imknieńnie
takim čynam narodaű jašče niedziarżaűnych
da hetkaha samastojnaha, zbudawanaha na
swaich űłasnych wartaściah, żyćcia, a tak-ža
pahłybleńnie takoha żyćcia ű narodaű dziar-
żaűnych i jošć nacyjanalizmam. Woš-ža hety
nacyjanalizm u našym časie žjaűlajecca najży-
wiejšaj hramadzkej wartaściah, najbołš piaku-
čaj i prychahwajučaj. Nacyjanalizm hety žjaű-
lajecca tak-ža hramadzkej wartaściah, motaram
hramadzkaaha żyćcia tak-ža i ű niekulturnych
narodaű Azii i Afryki. űsie kulturnyja narody
siańnia haworać swajej rodnaj mowaj, u hetaj
mowie pišuć kniźki i hazety, tworać nawuku,
wučać swaich dziaciej i molacca. Nacyjanalizm,
jak bačym, siańnia žjaűlajecca znakam żyćcia
koźnaha narodu. Nacyjanalizmu nia wytwarja
ani dziarżawa, ani škola, ani što inšaje. ű as-
nowie swajej jon jošć tworam samoj pryrody,
a ű wykančeńni tworam sučasnej kultury.

Adhetul jasna, što kali jakoha narodu
nacyjanalizm jošć takoha charakteru, što jon
raźwiwajecca nie karystajučysia inšym narodom,
dyk nacyjanalizm taki, reč jasnaja, jošć ma-
ralna dobrym i pryhožym. Ale jak paasobnyja
ludzi zwyčajna bywajuć samalubami, što da
siabie űsio ciahnuć i musiać jany zmahacca
z saboj, kab nia żyć čužym koštam, tak i na-
rody: jany taksama, raźwiwajučy svoj nacyja-
nalizm, kormiacca časta całkom niahodna in-
šymi narodami, a tak-ža karystajucca dla swa-
ich metaű relihijaj i socyjalnymi prawami
słabiejšych. Jasnaja reč, što hetki nacyjanalizm,
jaki nazwać možna źwiarynym, jošć nacyjana-
lizmam niemarlным, škodnym i treba z im
zmahacca.

Słowam, błaħim nacyjanalizmam budzie
taki, jaki űwaźaje svoj narod za najwyšejšaje

dabro, jakomu pawinny służyć usie i űsio.
Hetki pahanski nacyjanalizm jošć niemarlным
i ű narodaű chryscijanskich nie pawinien mieć
miejsca. Kašcioł Katalicki, jaki staić na straży
Chrystowaj nawuki, hetki niemarlный nacyja-
nalizm časta hanić.

Tak naprykład u 1925 h. Kašcioł zhaniű,
jak niemarlную, francuskuju monarchistyčnuju
arhanizacyju „Action Francaise“, jakaja wučyła,
što francuski narod—nad űsio na šwiecie i što
jamu űsio pawinna padparadkawacca.

űznoű-ža ű 1929 h. Kašcioł prawodzie
wostruju baračbu z italijskim fašyzmam, jaki
z italijskaha narodu i z Italii robić jak-by
niejkaha najwyšejšaha bažka.

űrešcie ű minulym hodzie niamiecki
episkopat wystupaje prociű hitleryzmu, jaki,
nasuproć jaűnaj sprawiadliwašci i praűdy,
najwyšejšym dabrom uwaźaje niamiecki narod
i fizyčnuju siłu jaho.

Adhetul wialikaja nawuka i dla nas Bie-
łarusaű, jak my pawinny adnosicca da swajho
nacyjanalizmu. My pawinny pomnić, što na-
cyjanalnej adradžeńnie našaha narodu musić
zaűsiody mieć na űwazie adwiečnyja asnowy
Chrystowaj nawuki, musić adbywacca ű ram-
kach hetaj nawuki i nie pierastupać ich. ű pra-
ciűnym wypadku my zamiest pamahčy swajmu
narodu — jamu tolki zaškodzić i adradžeńnia
jaho nie asiahniem.

Znača, z niezdarowym, samalubnym na-
cyjanalizmam treba zmahacca. űsie narody
pawinny imknucca da suładnaha i sprawiad-
liwaha sužyćcia, a nie da panawańnia adny
nad druhimi. Šwajcaryja, dzie żywuć zhodna
try narody, šanujučy adny adnych nacyjana-
nyja prawy, słuža strojnym uzoram sužyćcia
miž saboj roznych narodaű.

Dobry, maralny nacyjanalizm, jaki raźwi-
wajecca ű zhodzie z nawukaj Chrystowaj,
zhodna z jahonymi prykazańniami lubowi
i sprawiadliwašci, maje wialikaje značeńnie
dla narodaű.

Dobry naayjanalizm adzincy stawić prad wočy narod, jak wyšejšuju celašč, abo nawat stawić jej prad wočy celyja narody, jakija majuć takija-ž prawy, jak i narod hetaj adzinki i jakich narušać nijak nia možna.

Dobry nacyjanalizm naskroś socyjalny, hramadzki — jon, ahladajučy narod, jak celašč, rupicca ab jaho dabrabyćie, jak celašci.

Dobry nacyjanalizm daje mahčymašč narodu znajści jaho ŭłasnaŭ „ja“, raźwić jaho i pahłybić, a tak-ža stwaryć ŭłasnuju kulturu, dabrabyt i abaranicca ad naporu warožych nacyjanalizaŭ susiednich.

Pry hetym treba pomnić, što kali-b jaki narod zažadaŭ u swaim raźwićci rabić skoki, paminajučy i nie pierażywajučy tych hramadzkich wartašciaŭ, jakimi żywuć sučasnyja jamu inšyja narody, heta znača — žyćcia nacyjanalna, dyk taki narod zamiest postupu, kultura staŭsia-b adstaŭm i pašoŭ-by na korm silniejšym, nacyjanalna šwiedamym narodom.

Najlepšym-ža, najšwiatlejšym wučycielem žyćcia narodaŭ žjaŭlajecca Kaścioł Katalicki, jaki zhodna z nawukaj Chrysta koźnamu narodu pryznaje prawy na jaho samastojnaŭ narodnaŭ žyćcio, ale tak-ža koźny narod wuča i ab jahonych maraŭnych abawiazkach adno-sna inšych narodaŭ, asabliwa ab abawiazku sprawiadliwašci, na jakoj pawinna budawacca žyćcio ŭsich narodaŭ.

Dr. K. N.

(Učaśnik Kanhresu).

31-šy Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres.

II.

Kanhresy katalickija, inakš źjezdy, jość ništo inšaje, jak sabraŭni katalikoŭ, jakija majuć za metu praz uzajemnaŭ parazumleŭnie pawialičyć upłyŭ nawuki Kaścioła katalickaha niatolki na žyćcio relihijnaŭ, ale tož na žyćcio hramadzkaŭ, narodnaŭ, nawukowaje.

Pačatak hetych kanhresaŭ ličycca ad pałowy XIX-ha stalećcia, kali u 1848 h. u Mahuncy (Niamieččyna) byŭ zładžany pieršy źjezd katalikoŭ z Niamieččyny.

Žjezdy hetakija bywajuć adnyja bolšyja: jak mižnarodnyja, krajowyja, ci narodnyja — što rasciahwajucca na ŭwieś kraj jaki, druhija mienšyja: jak prawincyjanalnyja (hetyja časta adbywajucca), abo nat dekanalnyja, kali źbirajecca nie kalki parachwijaŭ. Nas tut cikawiać kanhresy eucharystyčnyja mižnarodnyja.

Kult Eucharystyčny znany ŭžo byŭ u pieršych wiakoch chryścijanstwa; ŭžo katakumby byli šwiedkami tej čeści Eucharystyi św., što po-

Božaje Słowa

na niadzielu Prawodnuju.

I.

Darabija: usio, što naradziłasia z Boha, pieramahaje šwiet, a pieramohaj hetaj, što pieramahaje šwiet, jość wiera naša. Čhto-ž jość, katory pieramahaje šwiet, kali nia toj, jaki wieryć, što Jezus jość Synam Božym? Hety jość, katory pryšoŭ praz wadu i kroŭ, Jezus Chrystus; nia tolki praz wadu, ale praz wadu i kroŭ. I Duch jość, katory šwiedčyć, što Chrystus jość praŭda. Bo try jość, katoryja šwiedčać u niebie: Ajciec, Słowa, i Duch Šwiaty; i hetyja try adno jość. I try jość, katoryja šwiedčać na ziamli: Duch, i wada, i kroŭ; i hetyja try adno jość. Kali my prymajem pašwiedčaŭnie ludzkoje, dyk pašwiedčaŭnie Božaje jość bolšaje, bo heta jość pašwiedčaŭnie Boha, katoraje jość bolšaje, bo jon šwiedčyŭ ab Synie swaim. Čhto wieryć u Syna Božaha, pašwiedčaŭnie Božaje ŭ sabie maje (I Jan 5, 4—10).

II.

U heny čas, kali byŭ wiečar taho pierša-ha dnia tydnia, i dźwiery byli zamknionyja, dzie byli sabraŭšysia wučni dziela strachu Judejaŭ, pryšoŭ Jezus, staŭ pasiarodku i skazaŭ im: Supakoj wam. A skazaŭšy heta, pakazaŭ im ruki i bok. Wučni-ž, ubačyŭšy Pana, ŭściešylišia. Jon skazaŭ im uznoŭ: Supakoj wam.

tym rasła i razwiwałasia ŭ praciahu wiakoŭ, i jako zaŭsiody adznačaŭsia Kaścioł katalicki. Ale ŭ hetym ničoŭha nia byŭ asabliwaha, nijakaj asabliwaj arhanizacyi na bolšuju mižnarodnuju školu. Až ŭ XIX st kult hety wybuchaje ŭžo ŭ celaj swajej pieknacie, wieličy i sile, i sioŭnia sapraŭdy ŭžo nawodzić padziŭ i zdumleŭnie na worahaŭ relihii i Eucharystyi šwiatoj. Woś źbirajucca ludzi z roźnych staronak šwiatoj, roźnych narodnašciaŭ, roźnych partyjaŭ, časta miž saboj warožych, — i adłažyŭšy swaje sprečki na potym, usie razam prad wystaŭlenym Najšw. Sakramentam — prad Waładarom supakoj praz kolki dzion razwažajuć i abrađujuć nad waźniejšymi sprawami žyćcia swajho, pierahladajučy swaje pahlady, swajo celaje žyćcio, raźwiazwajuć problemy duchoŭnyja i hramadzkija — usio pawodle św. Eucharystyi, pawodle Jezusa, jaki daje razwiazku ŭsialakim problemam swaim šwiatłom słowa ewaneličnaha, swaim prykładam, paciechami i łaskami žyćcia eucharystyčnaha. Hetak woś radziać nad waźniejšymi sprawami, padziališysia na asobnyja hrupy — sekcyi, hetak paasobku: ksiandzy, mužčyny, žančyny, moładź; koźny kraj tož pradstaŭlaje asobnuju hramadu i maje swaje asobnyja sabraŭni. Tady ačyščajuć swaje dušy i serca praz spowiedź šwiatuju i hornucca da Stołu Antielskaha, kab zasilić swajho ducha, pryhatawać jaho da zmahaŭnia, da wysiku, da

Jak mianie pasłaŭ Ajciec, i ja pasyłaŭ was. Skazaŭšy heta, dychanuŭ na ich i skazaŭ im: waźmiecie Ducha Światoha; kamu hrachi adpuścicie, tamu adpuścajuca, a kamu zatrymajecie, tamu jość zatrymany. A Tamaš, adzin z dwanaccacioch, jaki zawiecta Bliźniak, nia byŭ z imi, kali prychodziŭ Jezus. Dyk skazali jamu inšyja wučni: my bačyli Pana. Jon-ža adkazaŭ im: kali nia ŭbaču ranaŭ ad łwazdoŭ na rukach jaho i nie ŭłažu swajho palca ŭ miejsca hwazdoŭ i nie ŭłažu ruki mojej u bok jaho — nie pawieru. A pašla waśmioch dzion uznoŭ byli wučni jaho doma i Tamaš z imi. Pryšoŭ Jezus, choć dźwiery byli zamkionyja, staŭ pasiarodku i skazaŭ: Supakoj wam. Tady skazaŭ Tamašu: ułaży palec twój siudy i pabač maje ruki, praciabni ruku swaju i ŭłaży ŭ bok moj i nia budź niedawierkam, ale wieručym. Adkazaŭ Tamaš i skazaŭ jamu: Pan moj i Boh moj! Skazaŭ jamu Jezus: Ty ŭwieruŭ, Tamaš, bo ŭbaču mianie; bahasłaŭlenyja, što nia bačyli i ŭwieryli. Jezus na wačach swaich wučniaŭ učyniŭ tak-ža šmat jašče i inšych cudaŭ, što ŭ hetaj knizie nie napisany. Hetaja-ž napisany, łab wy wieryli, što Jezus jość Chrystus Syn Boży i kab wieručy, żywio mieli ŭ imia jaho (Jan 20, 19—31).

III.

Mnoha roznaj praŭdy wučyć nas siańniešniaja św. Ewangelija, ale najbołš kidajecca nam u wočy — na prykładzie niawiernaha Tamaša — nawuka ab patrebie wiery.

— Wiera nam patrebnaja, kab znajści Praŭdu Najwyšejšu i kab znajści Boha. Siarod mnohich żywciowych zahadak i tajnicaŭ, adna tolki wiera maje pakazać praŭdziwuju darohu i jak jasny świetac świecić nam u našaj żywciowaj padaroży. Ludzkaja nawuka i kultura — heta tolki jak-by ranišniaje świtańnie. Praŭda, ani adkidać ich, ani imi hardzić my nia možam, ale całkom zdawolicca imi my tak-ža nia možam. Usio ziemskaje, choć-by było niawiedama jak wysokaje, praŭdziwaje i strojnaje, nia zmoža zdawolić całkom duży našaj, bo poŭnaje jaje zdawoleńnie ŭ Bohu. Duša naša tut na ziamli — heta jak-by ptuška, što pačynaje swajo ščabiatańnie na świtańni, majučy pračućcio poŭnaj dziennaj jasnaści i krasy, što prydzie pašla świtańnia, „Bahasłaŭleny, katoryja nia bačyli i ŭwieryli“.

— Wiera nam patrebnaja, kab hłybiej mahli my hlanuć u żywio naša. Praz wakno wiery lahčej my bačym hłybinu żywicia i jaho pieršyja pryčyny, a tak-ža lahčej paznajom wyżejšaść żywicia duchowaha ad materyjalnaha. A z hetaha pahłybleńnia praz wieru żywicia našaha lahčej dachodzim da lepšaha zrozumieńnia i adčućcia Abjawy Božaj, historyčnaj asoby Chrysta i ŭsiej światoj sprawy jahonaj. Praz wočy wiery bačym usio heta i Praŭdu Najwyšejšuju hłybiej rozumiejem i adčuwajem u duży našaj. „Bahasłaŭleny, što nia bačyli i ŭwieryli“.

— Wiera nam patrebnaja tak-ža da adradžeńnia duży našaj. Wiera dušu našu nia tolki budzić, ale i aświačaje i daryć jaje supako-

achwiarnaści i wytrywańnia. A ŭ kancy, poŭnyja wiery i haračaha entuzyjazmu, z pieśniami na wusnach abnosiać swajho Hospada i Waładara ŭ tryumfalnaj procesii, byccam u wialikim pachodzie na padboj świetu, na świadectwa ŭsim prysutnym i celamu świetu Waładarstwa Chrystusowaha, na pieraprašeńnie hetaha Waładara waładaroŭ za ŭsie źniawahi prywatnyja i publičnyja.

Kirujuć hetymi źjezdami adumysłowyja kamitety, jakija zahadzja na hod abo i raniej pačynajuć pryhatawaŭčuju rabotu.

Jak wializarnyja i pleknyja bywajuć hetaki ja źjezdy — świedčyć ab hetym zdumleńnie i padziŭ niekatalikoŭ i niechryścijan; inawiercy bywajuć prosta zachopenyja, kali hladziać na strojnaść i pleknatu masaŭ niaźličanych, što hornucca da Najśw. Sakramentu; pratestanty, żydy, mahametanie (araby i turki) i pahancy byli niekalis pryhniečany charastwom abrađu katalickaha, majestatam masaŭ malačychsia i šplawajučych ludcoŭ, byli pakananyja świetłym i haračym nastrojem i wialikaju wieraj. Hetak było padčas 8-ha Mižnar. Eŭch. Kanhresu ŭ Jeruzalimie u 1893 h.

Dumka Kanhresaŭ Eŭch. wyšla ad troch wialikich duży: bahasłaŭlonaha Juljana Eymarda, bisk. Segura i pabožnaj žančyny Tamissier. Ale začynšcykam — inicyjatarom hetych kanhresaŭ

prad usimi była heta žančyna — Maryja Tamissier. Radziłasia jana ŭ Turs (Francyja) u 1834 h. Budučy nadta pabožnaj, jana chaciela ŭstupić u kloštar, ale heta jej nie ŭdałosia. Astaŭšysia ŭ świecie, jana addałasja całkom nabaženstwu da Najśw. Sakramentu. U 1873 h. 29.VI. była wialikaja manifestacyja u Paray-Monial, padčas jakoj 60 deputataŭ achwiarawała Sojm francuski Sercu Jezusowamu, što wyklikała u jejnoj duży abraz panawańnia Chrystusa nad świetam. A bačučy wialikuju zimnatu ludziej da Naśw. Sakramentu, jana ŭłażyła projekt asobnych kanhresaŭ, jakija zlučyli-b synoŭ Kaścioła kala Jezusa i hetak praz kult eucharystyčny pajšłob ratawańnie hramadziastwa. Dumka jaje adnak nie adrazu była pryniata. Wyšejšaja kaścielnaja ŭłada nie spašyla, chacia Ajciec św. Leon XIII i pabahasłaŭiŭ hetu sprawu. U hetym časie ŭ Francyi heta dumka znachodziła ŭsio bołš prychilnikaŭ. I woś u 1878 h. 3 ha wieraśnia, na zaŭtra pa wialikaj pielhrymcy u Fawerne, u prysutnaści siami biskupaŭ, niekalki sot ksiandzoŭ i mnohich tysiać wiernych adbyŭsia praŭdziwy Eucharystyčny Kanhres, chacia i biez takoj nazowy. Tym časam Tamissier padwaiwale swaje starańni. Sprawaj zacikaŭliwajecca biskup Segur i inšyja dobryja ludzi, jak Wro, ci ajciec Wikard, jakija ŭ kancy wyprasili ŭ Ajca św. pazwaleńnie na Kanhres. I woś 28-ha čerwienia 1881 h. u Lille (Fran-

jem i radašciaj unutranaj, a praz heta dawodzić jaje da naležnaha zrazumieńnia i adčućcia daskanalności i pryhožaści Chrystusa. Biaduje siańnia świet nad mnohimi wynikami sučasnej kultury swajej, jak pašyranie biasstydztwa, biazbožnictwa, jak kryūda slabiejšych hramadzkich klasaŭ i narodaŭ. Ale świet hety adnačasna bačyc, što čym bolš zło heta nastupaje na žyćcio ludzkoje, tym bolš u ludziej budzicca pažadanie pierannieny i adradžeńnia dušaŭ. Adradžeńnie-ž heta sapraūdy prychodzić, ale nia z cieła, krywi i samalubstwa ludzkoha, a z Ducha św., z ducha žyćcia Božaha, z ducha wiery. „Bahaslaŭleny, što nia bačyli i ŭwieryli“.

Ks. Ad. St.

D. Aniśko.

Usio ŭ miłaści. (4)

IV. Ščasćie ahulnaje.

„Pryjdzі Waladarstwa Twajol!“

Pahladieŭšy na toje, jak ludzi adny adnych prašledujuć, jak jany pamiž saboju hryzucca, jak čalawiek čalawieku časta stanowicca woŭkam, jak ludzi niaraz kidajucca adny na adnych z aružžam, tak što wielmi časta i kroŭ ljecca, kroŭ čalawieča... Pahladieŭšy na ŭsio heta, nia trudna zaŭvažyc, što čahości čalawiectwu jašče brakuje, što tak być nie pawinna.

Myślicieli, zakanadaŭcy ŭžo z daŭnaści silacca, łomiać sabie hoławy nad tym: što zrabić, jaki paradak zawiaści na świecie, jakija zakony wydumać, jak akreślić uzajemnyja adnosiny ludziej adny da adnych, kab adnosiny hetyja byli jak najlepšyja, kab adharadzić adnych ludziej ad druhich, kab adny praz adnych nia byli pakryūdžany.

Jość usialakija systemy i teoryi, mnoha roznych zakonaŭ; ale nia hledziačy na ŭsie hetyja zakony, prastupleńni paŭtarajucca raz za razam i mała što mohuć zrabić prymusowyja zakony, mała što mohuć zrabić suchija teoryi; i tak ludzi błudziać pa pociemku i nia mohuć trapić da swaje mety.

Šukajučy sposabaŭ, šukajučy daroh, jakija wiaduć da aščašliwieńnia čalawiectwa, musimo žwiarnucca da najwyšejšaj Mudraści, jakuju jość Chrystus.

I chacia Jamu chodzić pieradusim ab toje, kab nawučyc čalawieka, jak zbawić swaju dušu, ale nawuka Jaho budzie prydatna i ŭ hetaj sprawie, bo Jezus lubić, škaduje ludziej i choča, kab im było dobra.

I dzie ž nam biednym pachilicca? U kaho budziemo pytacca rady, jak nie ŭ taho, katory skazaŭ: „Ja jość Praŭda“. Jezus Chrystus — Praŭda adwiečnaja, jon Mudraść najwyšejšaja, jon zakonadaŭca niepamylny. Jon skazaŭ swajo boskaje słowa i słowa heta świecić ludziam, jak sonca, užo dźwie tysiačy let... Ale što-ž! Kali ludzi nia ŭsie chočać karystać z hetaha światła, bo im iepiej padabajecca ciemra, jak

cyja) atkryŭsia pieršy Mižnarodny Eucharystyčny Kanhres, na jaki pryjechali pradstaŭniki Hispanii, Aŭstryi, Šwajcaryi, Halandyi, Anhlii, Meksyki i Chili. Trywaŭ hety kanhres try dni i staŭsia wializarnaj manifestacyjaj relihijnaj.

Nastupny Eŭch. Kanhres adbyŭsia u Awinionie (Francja), 13—17 wieraśnia 1882 h., pad kiraŭnictwam miascowaha biskupa Hasleja. Miž parušanymi temami nadta ciekawy byŭ razbor eucharystyčnych cudaŭ u Francyi.

Treći z kalei byŭ u Liege (Belhija) 5—10 čerwienia 1883 h., jaki zakončyŭsia wializarnaj pracesyjaj u prysutnaści cełaj katalickaj Belhii, a čužaziemcy pryjechali na 53-ch ciahnikoch.

Čaćwierty adbyŭsia u Fryburhu šwajcarskim, 9—13 wieraśnia 1885 h. i prasławiaŭsia prysutnaścij Najwyšejšaj Rady Kantonaŭ.

Piaty adbyŭsia ŭ Tuluzie (Francja), 20—25 čerwienia 1886 h. Urad francuski tady byŭ u rukach masonaŭ, ale adnak ničoha nie paškodzili pieraškody ministerstwa Gobleta i kanhres končyŭsia ŭ Lourdes u prysutnaści tryccaci tysiač katalikoŭ.

Šosty byŭ u Paryży, 2—5 lipnia 1888h. Pryhožaja była apošalaja ceremonija, kali arcyb. paryski kardynał Richard achwiarawaŭ Sercu Jezusawamu ŭslu Francuju.

Siomy byŭ u Anwers (Belhija), 16—21 žniŭnia 1890 h.

Nastupny kanhres adbyŭsia za try h-dy u Jeruzalimie i trywaŭ 14—21 traŭnia. Na hety kanhres Ajciec św. pieršy raz prysłaŭ swajho lehata (pradstaŭnika); prysutnaść Uschodu i Zachodu katalickaha wa usich abradach zrabiła hety žjezd wialikaj manifestacyjaj wiery.

Dziewiaty adbyŭsia u Reims (Francja), 25—29 lipnia 1894 h.

Dziesiaty u Paray-le Monial, (Francja), 20—24 wieraśnia 1897 h. Najbolš pramoŭ było skazana ab čeści i nabaženstwie da Najšw Serca Jezusa.

Adzinaccaty kanhres byŭ u Brukseli (Belhija), 13—17 lipnia 1898 h., u prysutnaści lehata papieskaha kard. Winc. Wannutelli. Da wialikaj spraŭności i pryhožaści kanhresu wielmi mnoha pryčynilisia adumysłowyja kamitety pa ŭsich haradoch Belhii.

Dwanaccaty sabraŭsia u Lourdes (Francja), 7—11 žniŭnia 1899 h.; było nadta mnoha pielhrymaŭ, bo tutka užo ad 10 ci hadoŭ dziejelsia cudy.

Trynaccaty ŭ Angers, 4—9 wieraśnia 1900 h. Čatrynaccaty u Namur (Belhija), 3—7 wieraśnia 1902 h.

Piatnaccaty u Angauleme (Francja), 20—24 lipnia 1903 h.

światło, bo jašče mnoha ũ nas jošć samalubstwa, bo ludziam na hetym świecie ũsio mała...

I tak, tady, kali wypaŭnilisia časy, raz-daŭsia nad światam hołas Boha-Čaławieka: „Prykazańnie nowaje daju wam, kab wy ũsie ũzajemna miławalisia“. (Jan XIII — 34). U hetym słowie znachodzicca nawuka ahulna-ludzkoŭ ščaćsia.

I chacia hetaje słowa Jezusa ũžo niaraz my čuli, hetaje nasieŭnie ahulna-ludzkoŭ ščaćsia Siawiec Niabiesny ũžo niaraz siejaŭ u sercy našym, ale jano niejaka nia moža pryniašć plonu.

Čamu heta tak?

A tamu, što serca naša niadobraje i ũ im nia moža pryniašć i razwicca toj zarodak, z katoraha maŭlo-b wyrašć ahulna-ludzkoŭ ščaćsia! I jak na ralli suchoj, niepryhatoŭlenaj nia moža wyrašć i pryniašć plonu najlepšaje nasieŭnie, ale treba, kab heta ralla była wyrablena i ũdobrana, tak sama i serca našaje treba pryhatować, treba ačyšćić jaho ad hrechu, treba nam pazbycca samalubstwa, treba kab łaska Božaja skrapila rallu našaha serca, ab jakuju prasić nam treba Boha; adnym słowam, treba nam maralna adradzicca, treba, kab Waładarstwa Božaje ũstupiła ũ serca našaje — tady ziernie boskaha nasieŭnia, jakim jošć miłašć bližniaha prymiecca ũ našym sercy. Miłašć bližniaha — heta ziernie boskaha nasieŭnia, hety zarodak ahulna-ludzkoŭ ščaćsia tady ũ našym sercy prymiecca, wyrašćić i wy-

dašć plod, katorym budzie panawaŭnie Waładarstwa Božaha na świecie, a z im razam budzie bahasłaŭlenaje sužycio ludziej adnych z adnymi, buduć učynki dobryja, učynki miłaser-nyja ũ adnosinaah da bližnich, budzie praca naša skirawanaja na karyšć čaławiektwa; a heta ũsio budzie wypływać z serca našaha, jak z krynicy poŭnaj miłašć i heta ũsio budzie dla nas lohkim i pryjemnym.

Tak, da hramadzkaha ščaćsia treba miłašć! Bo sapraŭdy, ci-ž čaławiek zdolny pad-nić ruku na taho, kaho jon lubić? Ci čaławiek zdolny abakrašć, ašukać, abmowić jaho, ci skazać jamu nawat jakoje prykraje słowa? Nie, nikoli! Čaławiek nia tolki što niazdolny tak ci inakš skryŭdzić taho, kaho jon lubić, ale jašče sam pašpiašć, jak tolki moža, u pa-triebje bližniamu z pomačaju. Čaławiek, jaki maje ũ swaim sercy miłašć, choča dahadzić tamu, kaho jon lubić, choča zrabić jamu što kolečy dobraje; taki čaławiek achwotna pa-šwiačaje swaju pradu, svoj trud, nawat swaje vyhody dla karyšć taho, kaho jon lubić: bo miłašć jošć achwotnaj, miłašć jošć ciarpliwej.

Kali, naprykład, maci lubić swajo dzicia, to kolki jana pieraniasie, kolki jana pieraciarpieć, kolki šłoz jana wylje pry jaho kalyscy! A jak heta dzicia zachwareje, to maci hatowa praz świat išć, sama zdarouje kładzie, aby dzicia ratawać. A heta ũsio wyrablaje miłašć, bo miłašć moža pieraniašć, pieraciarpieć mnoha.

A kab nawučyć ludziej takoj miłašć

Šasnaccaty adbyŭsia u Rymie, 1—3 čer-wienia 1905 h., pad kiraŭaictwam kard. Respighi, wikaraha św. Ajca. Cudoŭnaja była papieska-ja Imša św. i procesija ũ bazylice św. Piotry, padčas jakoj Pius X sam nioš Najšw. Sakrament Siemnaccaty u Tournai (Belhija), 15—19 žniŭnia 1906 h. Hałoŭnaj temaj referataŭ byŭ nowy dekret Stalicy Apost. ab štodziennaj Ka-munii św.

Wosiemnaccaty adbyŭsia ũ Metz (Lotaryn-lija), 16—20 wierašnia 1907 h. Tutaka była na-ładžana asobnaja sekcija francuskaja i niamiec-kaja.

Dziwiatnaccaty adbyŭsia ũ Londynie (An-hlija), 9—13 wierašnia 1908 h. Nia hledziačy na rožnyja pieraškody sa starany anhlikancaŭ (pra-testanty) i zabaronu procesii, — kanhres pryniaŭ wialikija raźmiery.

Dwaccaty adbyŭsia u Kolonii (Niamiečcy-na), 4—11 žniŭnia 1909 h. Tutka było mnoha rožnych sekcijaŭ. U kancawoj procesii išło 70 ty-siać ludziej.

Dwaccać pieršy Kanhres adbyŭsia ũ Mon-treal (Kanada), 7—11 wierašnia 1910 h.; tut nadta dobra pakazałasia dziejnašć katalikoŭ Ka-nady i Zlučanych Stanaŭ Ameryki. Urad chacia i niekatalicki akazaŭsia wielmi prychilnym. Te-maj hałoŭnaj byŭ dekret ab Kamunii św. dzia-ciej.

Dwaccać druhi adbyŭsia u Madrycie (Hiš-panija), 23.VI—1 lipnia 1911 h. Sam karol z ce-łym dworam, wojska i narod składali pakłon češć i lubowi Hospadu ũ Św. Eucharystii.

Dwaccać treci ũ Wienie (Anstryja), 11—15 wierašnia 1912 h. U procesii išli, nia hledziačy na strašenny došč, sam stary manarch Franci-šak-Jazep sa swaim dworam, naślednik, kniazi, wojska i pradstaŭniki cełaj imperyi i inšych dziaŭžaŭ.

Dwaccać čaćwierty adbyŭsia na Malcie (wostraŭ na Siarodziemnym mory), 23—27 kra-sawika 1913 h.

Dwaccać platy ũžnoŭ u Lourdes (Francyja), 22—26 lipnia 1914 h.

U hetymža 1914 h. pačalašia wialikaja suš-wietnaja wajna, padčas jakoj byccam ušlo piekła ũzwarušyłasia i zakipieła strašnaj złošćaj i nie-nawišćaj na waładarstwa Chrystowaje. Hrymieli harmaty ad Uschodu aź da Zachodu, kroŭ liłasia rakoju i usieŭki świet zastahnaŭ pad jarmom waj-ny. Kab tyja ludzi mieli Chrysta ũ sercy, kab świet sapraŭdy pryznawaŭ waładarstwa Chrysta — nia bylob tych šłoz i krywi, nia bylob mo' i sioŭniešnich kryzysaŭ!...

Kanhresy wajnoj byli prarwany. Pa wajnie nad ludzkašćaj zawisła nowaja hraza, nowaja zaraza — komunizm, jaki wiadzie da poŭnaha raskładu žycio ludzkoje.

achwiarnaj, tut treba Jezusa, treba Jaho świa-
toj religii.

Silu religii ũ hetym wypadku nie zamie-
nić ništo. Darma nas buduć dziwić najpiakniej-
šyja idealy, darma my budziemo staracca
ŭwiaści ich u żywćio, widziačy patrebu hetaha;
darma budziemo hawaryć ab mocnaj woli ča-
ławieka, darma ũsio heta budzie pry atsutnaści
religii. Tolki religija zmoža ŭtrymać čaławieka
na wyšynie jaho wartaści, jaho čaławiečaj
hodnaści; tolki religija zmoža prymusić čała-
wieka rabić nia toje, što choćacca, ale toje,
što treba.

I sapraŭdy, chrystyjanizm zrabiŭ užo wia-
lizarny postup u kirunku bolš mahčymych,
bolš ludzkich, bolš prychilnych adnosinaŭ lu-
dziej adny da adnych. Jak-by nia było, a na-
šaje paniaćcie dabra i zła, apinija publičnaja,
prawadaŭstwa, — usio heta wyrasta na hrun-
cie chryścijanskim. A narody chryścijanskija,
prawodiačy chryścijanskija idealy ũ żywći
čaławiektwa, akazwajuć svoj upłyŭ i na reštu
narodaŭ.

Wializarnaju zasłuhaju chrystyjanizmu, a
pieradusim katalickaha Kaścioła, u imknieńi
čaławiektwa da ahulnaha ščasćia, — jość toje,
što jon wučyć, jon zmušaje čaławieka da pra-
cy nad swaim maralnym udaskanaleńniem,
nad pryhataŭleńniem swajho serca da pry-
niaćcia miłaści.

I druhaja zasłuha chrystyjanizmu ũ he-
tym kirunku žjaŭlajecca ũ tym, što jon wučyć
patreby hetaj miłaści. Woś-ža miłaścijaju pa-
miž asobnymi adzinkami chrystyjanizm wielmi

mnoha pryčyniajecca da ahulnaha dabra, ahul-
naha ščasćia, ale chrystyjanizm siahaje jašče
hłybiej: jon wučyć patreby miłaści i pamiž
adzinkami składowymi, jakimi jość celyja hra-
madzianstwy, asobnyja narody, dziaŭšawy, bo
dla ahulna ludzkoha ščasćia apryč miłaści pa-
miž paasobnymi adzinkami ludzkimi, treba
jašče miłaści pamiž hetymi adzinkami skła-
dowymi.

Chrystus prykazwajućy, kab my ŭzajem-
na miławalisia, hetym prymušaie da ŭzajemnaj
miłaści ũsich, usianiutkich ludziej na świecie.
A tak, jak u skład celaha čaławiektwa ŭcho-
dziać nia tolki adzinki ludzkija, ale i adzinki
składowyja, to prykazanie Jezusa, što da ŭza-
jemnaj miłaści, adnosicca i da adzinak skła-
dowych, bo żywćio asobnych adzinak ludzkich
ściśta žwiazana z żywćiom adzinak składowych.
Żywćio kožnaha asobnaha čaławieka ściśta
żwiazana z żywćiom celaha hramadzianstwa,
narodu, dziaŭšawy.

A z hetym razam i ščasćie asabistaje,
ščasćie prywatnaje kožnaha čaławieka ściśta
żwiazana z ščasćiem hramadzkim, bo jano ad-
no druhim dapaŭniajecca, adno biez druhoha
niemahčyma. Nia moža być ščasćia asabista-
ha biaz ščasćia hramadzkaaha i ničoha čaławie-
ku nia dać ščasćie hramadzkaie, kali hety
čaławiek sam asabista niaščasny.

Tak! Da ahulnaha ščasćia miłaści treba
ŭsiudy, treba jaje ŭwa ũsich častkach hetaha
wialikaha arhanizmu, jakim jość čaławiektwa.
Treba hetaj miłaści pamiž paasobnymi ludźmi,
treba jaje pamiž asobnymi družynami, treba

I woś Kaścioł kat. uznoŭ žwiarnuŭ wočy
swaje da taho, chto jość adzinym lakerstwam na
rany i chwaryby prošyja, na ŭsialakija niemečy
słowničnijsia i nieblašpieki budućyja, — da Je-
zusa ũ Eucharystyi!

Pačalisia ŭžnoŭ Kanhresy i adbywajucca ŭžo
rehularna što druhi hod, zaŭsiudy rastućy i na-
birajućy dziŭnaha i prosta cudoŭnaha razhałosu
i pieknaty.

Pieršym pawajennym, a dwaccać šostym z
čarhi, byŭ Kanhres u Rymie, 25—29 maja 1922 h.

Dwaccać slomy u Amsterdamie (Halandy-
ja), 22—27 lipnia 1924 h.

Dwaccać wošmy ũ Chikaho (Zluč. Stany
Amer.), 20—24 čerwienia 1926 h. Tutka adbyŭ-
sia sapraŭdny tryŭmf Jezusa ũ Eucharystyi,
tryumf, jakoha świet jašče dahetul nia bačyŭ.
Kancawaja procesija była niečym nadzwyczajnym,
kali miljoŭnaja, roznajazyčnaja i rožnakalarowa-
ja hramada prachodziła nad wozieram Michigan,
byccam žjawa z bajki.

Nastupny, 29 adbyŭsia ũ Sidney (Aŭstrali-
ja), 6—9 wieraśnia 1928 h. Heta byŭ tož wiali-
zarny žiez d katalickaha świetu, słaŭny swajej
kancowaj procesijaj pa mory na karabloch.

Tryccaty kanhres adbyŭsia u Kartahinie

(Tunis, Afryka), 7—11 maja 1930. Na hruzoch
staroha rymskaha amfiteatru, dzie niekoliś liła-
sia kroŭ mučanikaŭ, išli tysiačy dziaćiej u bie-
leńkich wopratkach z palmami ũ rukach, śpia-
wajućy Jezusu u Najšw. Sakramencie hymny
pachwalnyja!

Tryccać pieršy kanhres adbyŭsia
ũ Dublinie (Irlandyja), jaki, pawodle ahulnaha
adzywu, byŭ samym pryhožym z usich dahetul
byŭšych kanhresaŭ. Byli na im pradstaŭniki
z usich chryścijanskich staronak świetu, bolš iak
tryccać addzielnych nacyjanalnaścijaŭ, byli prad-
staŭniki na't z Indyi i zdalokaha Kitaju.

Woś jak iskračka miłaści Božaj razhareła-
sia ũ wialikaje polymia, jakoje ŭsio šyrej ahar-
niaje ŭsiu ziamlu. Tyja staronki, tyja narody,
tyja ludcy, što sapraŭdy lubili Jezusa Chrystusa
ũ Eucharystyi św., što zmahalisia za Waładar-
stwa Jahonaje, što ciarpieli prašled dzieła Imie-
ni Jaho — tyja ŭsie z wialikaj radaścij stara-
jucca, kab u slable zładzić hetaki kanhres, kab
prad usim świetam pryznać Jezusa za swajho
Waładara i z usim świetam addać Jamu čeść
i pakłon

Woś hetakaj staronkaj była Irlandyja!...

(d. b.)

jaje pamiž asobnymi wioskami i haradami, treba jaje pamiž asobnymi klasami hramadźianstwa, pamiž asobnymi arhanizacyjami, asobnymi tawarystwami, treba miłaści pamiž asobnymi dziaŕżawami, pamiž usimi narodami.

Tut nie wymahajecca niejkaj miłaści pačućciowaj, ale tut treba miłaści chryścijanskaj, miłaści abapiortaj na sprawiadliwaści, na spahadnaści, na wialikadušnaści i ciarpliwaści. Adnym słowam, treba lubić druhoha tak, jak samoha siabie. Čaho my žadajem sami sabie, taho nie škadujma druhomu i čaho my sami nia chočam, taho nie rabiemo druhomu. Pad hetym słowam „druhi“ treba rozumieć nia tolki druhi čaławiek, ale i druhi narod, druhaja klasa hramadźianstwa, druhaja siamja i t. d.

I tak my bačyli, što dla ahulna ludzkoha ščaćia treba miłaści. Ale tut treba adznačyć, što adzinaju možna skazać pieraškodaju da pašyreńnia panawańnia miłaści na świecie, a z hetym razam pieraškodaju da ahulna ludzkoha ščaćia jość egoizm, ci ináčaj skazać — samalubstwa, praźmiernaja miłaść samoha siabie z kryūdaju dla druhoha. Egoizm bywaje nia tolki asabowy, ale bywaje klasowy, bywaje narodny, katory nazywajecca nacyjanalizmam. Tak, usiamu winawaty egoizm, katory, jak toje dzikaje zielle raście ũ sercy našym i zahlušaje ũsiakaje dobraje nasieńnie, nasieńnie boskaje, nasieńnie miłaści bliźniaha! I kali my chočam ahulna ludzkoha ščaćia — treba nam pazbycca ũsiakaha egoizmu. A hetym damo miejsca panawańniu miłaści.

A tak, kab ahulnaja miłaść, miłaść čystaja, miłaść braterskaja panawała pamiž asobnymi ludźmi, pamiž celymi hramadźianstwami, usimi narodami, dziaŕżawami — nia było-b tady ani kryūdy, ani swarkaŭ, ani falšu, ale praŭda i sprawiadliwaść, zhoda i paradak, lištaść i miłaserdzie panawała-b, na świecie. Tady jednaść, supakoj, zhoda panawała-b u koźnaj chacie, u celym hramadźianstwie, pamiž usimi narodami ziamli. Tady nia było-b wojnaŭ pamiž narodami, dziaŕżawami, nia było b niesprawiadliwaści i wyzysku pamiž asobnymi klasami hramadźianstwa, nia było b kałatni, razbojaŭ, kradzieży, ašukanstwa pamiž asobnymi ludźmi, tady čaławiek čaławieku byŭ-by najlepšym pryjacielem.

Praŭda, dobra było-b, kab jano tak mahło być Anielskaje žyćcio tady było-b na ziamli. Ale pytańnie: ci jano tak kali budzie?

Tak, dabro i praŭda pieramoža, miłaść na świecie zapanawać musić, bo čaławiektwa, štoraz dalej, to ũsio lepiej udaskanalajecca. I koźny, čto choča być pryjacielem čaławiektwa, pawinien da hetaha imknucca, pawinien nad hetym pracawać, a pracawać pieradusim nad swaim maralnym adradžeńniem. Uwieś fundamant — heta našaje serca, treba z hetaha serca wykaranić egoizm, a zasiejać ziernie miłaści.

Tak budzie — miłaść na świecie kaliś zapanuje, bo na što-ž-by Chrystus kazaŭ nam

malicca da Ajca Pradwiečnaha: „Pryjdzі Władarstwa Twajol?“.

Tak budzie, bo ũžo tak było pamiž chryścijanami ũ pieršyja wiaki, kali ũsie chryścijanie ličylisia, jak adna družyna, što miłujecca ũzajemna.

Tak budzie, bo i ciapier jość družyny, jość celyja wioski, celyja krainy, dzie ludzi bolš-mienš żywuć tak, dzie ludzi lepiej ad druhich zrazumieli ducha Chrystusowaha, dzie jany stajać na wyšejšaj stupieni raźwićcia maralnaha i kulturnaha. Značyć, nia ũsie sercy i ciapier jaławiejuć, byli i jość sercy dobra pryhatoulenyja da ũzrostu nasieńnia Božaha.

Tak budzie, bo naš Kaścioł katalicki da hetaha imkniecce biazupynna, a dobry wynik jamu zapeŭniŭ sam Chrystus. Kaścioł pracuje pastajanna nad tym, kab wykaranić z našaha serca egoizm i ũsiakaje zło, a kab pryhatować hetaje serca našaje da pryniaćcia miłaści. A razam z hetym pracuje nad pašyreńniem panawańnia miłaści i ũ žyćci hramadzkim.

Tak budzie, bo čaławiektwa zmučanjaje i skałočanjaje, sprabawaŭšy ũsie inšyja teoryi ũ hetym kirunku, musić urešcie škirawać swaje kroki na darohu wyznačanju samym Boham: čaławiektwa hetaje, paznaŭšy Chrystusa, pryniaŭšy jaho nawuku i, majućy prad saboju żywy prykład Boskaha jaho serca, musić padparadkawać usie warunki žyćcia, jak paasobnych ludziej, tak celych klasaŭ hramadźianstwa i ũsich narodaŭ pad toje prawila, jakim jość miłaść.

Tady nastanie na świecie mahčymy sušwiety supakoj, a z hetym razam i ahulnaje ščaćie.

I chacia mohuć być wyniatki, egoizm zaŭsiody moža to siam to tam uwodzić na świecie zabureńni, bo čaławiek rodzicca i prynosić u swaim sercy hety egoizm, jak našledak swajej sapsutaj natury. A nawat i sa starany miłaści časam moža być kinieny klič zmahańnia, zmahańnia sa złom, zmahańnia nawat i aružnaha, kali druhoha sposabu nia budzie, kab ad hetaha zła abaranicca, ci abaranić kryūdžanych, bo miłaść nia moža sa spakojnym sercam hladzieć na toje, kab čtoś kahości kryūdžiŭ. Miłaść musić za pakryūdžanych dzie moža zastupicca.

Ale druhi moža skazać, što jon taksama zmahajecca sa złom, zmahajecca za praŭdu, a taje praŭdy moža tam i na hroš niama. Tak, bo ludzi sami saboju ũ paniaćci praŭdy i falšu, u paniaćci dabra i zła časta mohuć błudzić. Dziela hetaha my pawinny ũ takim razie pytacca zdańnia Namieśnika Chrystowaha na ziamli. Jon Haława Kaścioła Božaha, jon zaŭsiody z nami, jon Namieśnik taho, katory skazaŭ: „Ja Daroha i Praŭda i Žyćcio“ (Jan XIV—6).

Ale ũrešcie pryjdzie čas, kali światło nawuki Chrystowaj praniknie ũsiudy i tady panawańnie miłaści ahornie cely šwiety. A heta budzie tady, kali „staniecca adna aŭčarnia

TAMAŠ KEMPIJSKI.

Śledam za Chrystusam.

Z łacinskaj mowy pierakłaŭ

Dr. St. HRYNKIEWIČ.

R a ż d z i e ł X L V I.

Treba spadziawacca na Boha, kali bičujuć nas sławami.

1. Synie, stoj śmiela i spadziejsia na Mianie. Bo što heta słowy? Słowy dyj tolki. Lotajuć jany praz pawietra, adnak kamienia nie zwaruchnuć.

Kali ty winawaty, dyk padumaj, kab chutčej sprawicca, kali-ż ty čysty pierad Boham — padumaj, što ūsio achwotna treba ściarpieć dzieła Boha.

Miej prynamsi choć hetuju maľuju zasłuhu, što časami strywaješ prykraje słoŭka, kali ničoha ciažejšaha jašče nia zdoleješ.

I čamu hetkaja drobiaź ciabie aź za serca chapaje? Ci-ż nia dzieła taho, što nadta jašče ty cialesny i na ludziej uwaŭaješ boľš, jak treba?

Baišsia pahardy i tamu nia chočaš, kab ciabie napaminali za twaje prastupki i adhaworkami chočaš zasłanicca.

2. Hlań adnak lepš na siabie, a ūbačyš, što żywie ū tabie jašče świet dy marnaja achwota padabacca ludziam.

Bo kali wykručwaješsia ad dakoraŭ dy zakidaŭ za swaje zahany, dakazywaješ, što ty

i adzin pastyr“, ci inačaj skazać, kali budzie ūsiudy adna tolki katalickaja wiera, kali pramiień Chrystowaj nawuki aświecić usie narody. Tady na ūsiej ziamli nastupić Waładarstwa Boŭaje — Waładarstwa miłaści.

Ale kab nastupiła Waładarstwa Boŭaje ahulnaje, treba, jak ja ūžo ūspaminaŭ wyšej, kab jano zawitała da serca koŭnaha paasobnaha čaławieka. Dalej, kab jano apanawała paasobnyja družyny, potym celyja hramadzianstwy i narody. I dzie chutčej zawitaje hetaje Waładarstwa, tam chutčej zawitaje i mahčymaje hramadzkaje ščasćie.

I tak, z papiaredniaha raŭdzielu my bačyli, što miłaść patrebna čaławieku dla ščasćia jaho asabistaha, a ciapier my bačym, što jana patrebna dla ščasćia celaha hramadzianstwa, dla ščasćia ūsiaho čaławiektwa.

Tak, nie ū socyjalizmie siańniešnim, ani ū jakoj inšaj teoryi, katoryja paŭstajuć i hinuć, jak nieadpawiednyja, ale tolki ū miłaści apora hramadzkaha ładu, u joj adradžeńnie chworaha čaławiektwa!

jašče sapraŭdy nie spakaryšsia, nie pamior jašče dla świetu i świet dla ciabie nia jość ukryŭawany.

Słuchaj tolki słoŭ maich, a nie spałocha-ješsia i dziesiaci tysiać słoŭ ludzkich.

Woś, kalib hawaryłasia nasuproć ciabie, što tolki mahčyma wydumać, dyk što heta tabie paškodziać, kali ty hetaha susim nia budzieš słuchać dy budzieš hladzieć na ūsio heta byccam na lichy pył z miakiny? Ci-ż henyja słowy choć-by adzin wołas zmahli tabie wyrwać?

3. Ale chto nie zamykaje swajho serca dy nia maje Boha pierad wačyma, toj sławami zahany parušajecca lohka.

A chto na mianie spadziajecca i nie api-rajecca na swaich ułasnych dumkach — toj wolny budzie pierad ludźmi ad strachu ludzko-ko-ko.

Bo ja-ż sudździa i wiedaju ūsie tajemnaści ludziej, ja wiedaju, jak što stałasia, ja wiedaju, chto skryŭdziŭ i chto cierpieć.

Ad mianie heta wyšla słowa, za maim dapuščeńniem hetak stałasia, *kab dumki z mnohich sercaŭ stalisia jaŭnymi* (Łuk. 2, 35).

Ja sudzić budu winawataha i biazwinna-aha, ale pradusim ja chacieŭ sprabawać adna-aho i druhoha tajemnym sudam.

4. Świadoctwa ludziej časta mylnym bywaje, ale moj prysud praŭdziwy, jon budzie trywać i ništo jaho nie skranie.

Časta jon niawiedamy i mała kamu ab-jaŭlajecca, nikoli adnak nia mylajecca dyj my-lacca nia moŭa, chacia ludziam zdajecca jon nierazumnym i niesprawialliwym.

Dyk da mianie pa ūsiaki sud zwaročwac-ca treba, a nie spadziawacca na swoj rozum.

Nia strywoŭyć sprawialliwaha čaławieka ūsio toje, što zdarycca jamu ad Boha (Pryp. 12, 21).

Niachaj i niapraŭdu chto na jaho hawo-ryć, — mała budzie zwiartać na toje ūwahi.

Ale nia budzie takŭa wiesialicca, kali in-šyja jaho i pa praŭdzie baranić buduć.

Bo padumaje jon, što heta-ż ja, *jaki ba-ču ūsio ū hłybini serca i ūnutry* (Ps. 7, 10), jaki nia sudŭu pawodle wyhladu dy pakaz-naści čaławieckaje.

Bo časta toje, što pachwalnaje ū ludziej, pierada mnoju hrešnaje.

5. Hospadzie i Boŭa, sudździa sprawial-liwy, mahutny dy ciarpliwy, jaki wiedaješ nia-duŭaści ludziej i ichnija błaŭhoćci — budź si-łaju majeju dy ūsieńkaju nadziejaju majeju: bo nie chapaje mnie sumleńnia majho.

Ty wiedaješ, čaho ja nia wiedaju i dzie-ła taho treba mnie spakarycca pierad dako-rami dy ciarpliwa ich trywać.

Budź dla mianie miłaściwym, kali ja ra-biŭ inakš i daj mnie łasku boľšaje ciarpli-waści.

Redaktor-Wydawiec Ks. ADAM STANKIEWIČ

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Zawalnaja wul. 6—10.

Bo-ž lepšaja mnie Twaja wialikaja miłasernaść dziela apraŭdańnia majho, čymsia maja mahčymaja sprawiadliwaść dziela abarony taho, što toicca ŭ sumleńni maim.

Kali-b na't i nia bačyŭ ja ŭ sabie winy, hetym apraŭdywacca jašče było-b mała (IKor. 4, 4), bo kali zabiareš Ty miłasernaść swaju—*ničto z žywc' nie apraŭlajecca pierad Taboju* (Ps. 142, 2).

Z relihijna-hramadzkaaha žyćcia.

Pielihrymki ŭ Rym. Z pryčyny sioletniaha jubileju 1900 lećcia śmierci Chrysta i ŭstanaleńnia Najśw. Sakramentu ŭ Rym z usiaho świetu rychtujucca pilihrymk. Užo dali ab sabie znać 180 pilihrymak z roznych krajoŭ.

Mižnarodny kanhres pradžaŭnikoŭ katalickaj presy adbudziecca ŭ Rymie pad čas Slomuchi. Apošni hetki kanhres adbyŭsia ŭ 1930 h. u Brukseli.

Paštowyja marki ŭ čeść jubilejnaha hodu Pošta Watykanu ŭ čeść sioletniaha jubilejnaha hodu wydaje paštowyja marki z Chrystom na kryży. Taksama dumaje zrabieć Italijskaje ministerstwa pošty i Irlanskaje, wydajučy cely rad paštowych marak z wyabrazieńniem relihijnych pamiatkaŭ.

Šeść cudoŭnych azdaraŭleńniaŭ. Pawodle aficyjalnaha sprawazdańnia lakarskaha biura ŭ Lurd za 1932 h. było šeść wypadkaŭ cudoŭnaha azdaraŭleńnia nieulečalna chworych. Da henaha „biura“ naleža bolš tysiačy lekaraŭ rožnaj nacyjanalnaści.

Kaścioł anhlíkanski žadaje šwiatkawać jubilejny hod. Orhan anhlíkanskaha kaścioła ŭ Londynie wyražaje pažadanie, kab anhlíkane takža šwiatkawali sioletni jubilejny hod, jaki abwlaściu usiamu katalickamu świetu św. Ajciec Pius XI.

Biskup Słoskan u Rymie. Biskup Słoskan, jaki niadaŭna wiarnuŭsia z bałšawickaj Rasiei, u kancy sakawika siol. h. prybyŭ u Rym i adrazu byŭ pryniaty u św. Ajca. Biskup Słoskan atrymaŭ hodnaść asystenta papieskaha tronu.

Rekolekcyi dla wuhorskich parlamentarystaŭ. Apošnim časam u Wuhry adbyli rekolekcyi pas'y, senatary i ahułam hramadzkapalityčnyja dziejačy. Rekolekcyjami kławaŭ słynny jezuit a. Bangha.

Papieski Uščodni Instytut na audyjencyi ŭ św. Ajca. Niadaŭna św. Ajciec pryniaŭ na audyjencyi profesaroŭ i studentaŭ Papieskaha Uščodnlaha Instytu. Z wizyty hetaj św. Ajciec byŭ duža zdawoleny. Majučy prad saboj moładź i profesaroŭ płaťnaccaci narodnaściu, św. Ajciec mieŭ mahčymaść adčuć katalickaść, paŭsiudnaść swajho paślannictwa.

Z biełaruskaj niwy.

† Św. p. a. Uładzimier Piontkiewič. 24.III. siol. h. pamior a. Uł. Piontkiewič, protoi-humien Uščodniaj Misii a.a. Jezuitaŭ u Albertynie, Słoniŭskaha paw.

Pachowiny adbylisia 26.III. Na pachowinach byli: I. E. uniacki biskup Čarnecki, prawincyjonał a.a. Jezuitaŭ z Wařawy, rektar Uniackaj Duchoŭnaj Seminarii ŭ Dubnie, rektar Hreka-Katalickaj Duch. Seminarii ŭ Lwowie, jak delehat ad I. E. Miłrapalita Šeptyckaha i mnoha duchawienstwa abodwych abrađaŭ. Na pachowinach pramaŭlali: pa łacinsku, pa polsku, pa ukrainsku i pa biełarusu. Pa biełarusku pramaŭlaŭ a. Ant. Niemancewič, red. unijnaj časopisi „Da zlučyńnia“.

Św. p. a. Piontkiewič, choć sam byŭ Palakom, pašwiaciŭsia sprawie zlučyńnia prawasłaŭnych Biełarusaŭ z katalickim Kaściołam i pracu hetu prawodziŭ duža ŭmieła i z jaŭnaj pryjaźnaja da biełaruskaha narodu. Paduładnaje jamu unijackaje duchawienstwa ŭ misyjnej swajej pracy karystaŭsia i karystajecca siaŭnia biełaruskaj mowaj, u Albertynie, dziakujučy starańniam św. p. a. Uładzimiera, byŭ zasnawany i isnuje aź dahetul biełaruski dziciačy prytułak, a takža była zasnawana biełaruskaja unijnaja časopiś, „Da Zlučyńnia“, jakaja wychodzić i siaŭnia. Biełarusy takža dobra pamiatajuć tyja jaho słowy na adnej z Pinskih konferencyjaŭ, što Palaki mohuć hlynuć Biełarusaŭ, ale ich nia strawiać.

Słowam, św. p. a. Uładzimier siarod biełaruskaha narodu pracawaŭ, jak sapraŭdny Chrystoŭ apostal.

Wiečny supakoj duży jahonaj!

Rekolekcyi dla biełarusaŭ katalikoŭ. 22, 23, 24 min. m. u Wilni, u Kaśc. św. Mikałaja adbylisia rekolekcyi dla Biełarusaŭ katalikoŭ. Pieršuju konferencyju skazaŭ Ks. dr. St. Hla-koŭski, a try astalnyja Ks. dr. J. Rešeć. Rekolekcyi adbylisia strojna i paważna. Da Św. Kamunii prystupali 25. III. naranicy, u dzień Żwlastawańnia Maci Božaj i ŭ dzień biełaruskaha narodnaha świata abwieščańnia niezaležności Biełarusi.

Nowyja biskupy žoŭtaj rasy. 11.VI. siol. h. u Rymie sam św. Ajciec pašwiacić na biskupaŭ jašče placioch ksiandzoŭ žoŭtaj rasy: troch Činčykaŭ, adnaho Indusa i adnaho Annamita.

Miascowy žychar Filipinaŭ—biskupam. Hazety padajuć, što niadaŭna miascowy žychar wařawoŭ Filipiny a. Inigi pašwilačany na katalickaha biskupa. Usiudy, jak bačym, paŭstaje miascowaje, rodnaje narodu duchawienstwa.

Roznyja cikawaści.

Jak doŭha moža čaławiek haładawać?

Ničoha nie jadućy ani pjućy, čaławiek umiraje pa 7 da 10 dzion, śmierć nastupaje tady, kali waha spadžie bolšmienš da pałowy, a ŭ dziaciej, jakija jość słabiejšyja, da 3/4 narmalnaj wahi. Z historyi wiadoma, što niekatoryja ludzi pieranosili hoład niezwyčajna doŭha. U 1831 h. adzin wiazień u Tuluzie nia prymaŭ nijakaj jeży aprača wady praz 63 dni, pašla čaho pamior. Padčas apošniaj wialikaj wajny Mec Swiney, burmistr irlanskaha miesta Cork, kali byŭ aryštawany anhliskimi ŭładami, na znak pratestu haładawaŭ praz 75 dzion. Amerykanka Ingrani ničoha nia jeła praz 203 dni. U hetym čaśie ŭbyła 67 kg. wahi, z 105 na 38 kg. Roznyje specyjalisty ad haładamorstwa ŭmiejuć haładawać praz 30 i 40, a nawat i 50 dzion. Z hetaha bačym, što Chrystus, jaki paściŭ 40 dzion i 40 nočaŭ moh dakanać hetaha swaimi siłami pryrodnymi, nie karystajućysia da hetaha mocaj Božaj.

Ważnaje archeolohičnaje atkryćcie. Anhliskija hazety padali niadaŭna wiestku ab duža wažnym archeolohičnym atkryćci, jakoha dakanała wučonaja ekspedycja anhliskaja i amerykanskaja. Ekspedycyja hetaja ŭ wakolicach biblijnaha Ur (siańniešniaja Syryja) atkryli świątyniu, jakaja pawodle nawukowych abličnień pachodzić z časaŭ za 3 tys. hadoŭ prad naradžeńniem Chrysta.

Z palityki.

U Niemieččynie adbylisia wybary ŭ parlament i dałi poŭnuju pieramahu Hitleru. Ciapier tam usia ŭłada ŭ rukach hitleroŭcaŭ. Urad hety biarecca za sprawu mocna i ŭłady wypuskać z ruk nia dumaje. Pokulšto aznačyŭsia jon wostraj baraćboj z komunizmam, socyjalizmam i z žydomi, ale ekanamičnaha palepšańnia kroju nia daŭ, być moža, što budzie i heta.

Sajuz nadbałtyckich dziarżawaŭ. Hitler čačam hawora ab tym, što Niemieččyna zabiere i Gdansk i Klaipedu i ahulaŭ pašyrycca na ŭschod. Heta strywožyła Polšč, Litwu i ahulaŭ nadbałtyckija dziarżawy. ošča ŭ hetych dziarżawaŭ paŭstaŭ plan sajuzu. Na pieraskodzie adnak stać Litwa, jakaja nie zhadžajecca razam z Polščaj iści ŭ heny sajuz pokul Polšč jej nie addaść Wilni. Na hetym pakulšto sprawa nadbałtyckaha sajuzu i žatrymalasia.

Litoŭska-biełaruska-ukrainskaja federacyja. Hitler choča nia tolki ŭmacawacca nad Bałtyckim moram, ale praz Litwu, Bielaruś i Ukrainu choča dabracca i da Čornaha mora. Dziela hetaha ŭ johonaj palitycy jość plan stwaryć litoŭska-biełaruska-ukrainskuju federacyju, peŭnie, pad niemieckaj apiekaj. Prajekt hety šmat narabiŭ šumu ŭ hazetach polskich i bałšawickich.

Dalar zatrymaŭsia. Jak wiadoma, u minułym miesiacy byŭ pačaŭšy chistacca amerykanski dalar. Z hetaj pryčyny ŭ finansawym žyćci badaj usiaho światu paŭstaŭ wialiki pierapałoch. Adnak na hetu raz tolki pierapałocham i skončyłasia. Dalar urešcie ŭtzymaŭsia na lejšcy i zachawaŭ swaju daŭniejšuju wartaść.

Biazbožnyja marki. Sawiety, daćej prawodziać swaju biazbožnuju palityku, wydumali biazbožnyja marki. Ale, jak kažuć, niama taŭho drennaha, jakoje nia wyšla-b na dobraje: u adkaz na heta ŭ niekatorych dziarżawaŭ Eŭropy paŭstaŭ prajekt wypuścić marki źmiestu relihijnaha.

Nowaja koalicyja Mussolini zadumaŭ stwaryć nowuju koalicyju (sajuz) z talii, Francyji, Niemieččyny i Anhlji. Koalicyja heta mieła-b na mecie trymać u Eŭropie supakoj i roŭnawahu, jak palityčnuju, tak i ekanamičnuju. Prajekt hetu duža nie spadabaŭsia bałšawikom. Ale pokulšto tak prajektam i astaŭsia.

Irlandyja – uзорam chryścijanskaj dziarżawy. De Walera, wiadamy baraćbit za niezaležnaść

Wilenskija nawiny.

Pastyrski list. I. E. Wilenski Arcybiskup wydaŭ pastyrski list ab 1900-letnim sioletnim jubilejnym ho-dzie i ab katalickaj presie. U liście hetym Arcypastyr, aprača spraŭ jubilejnych, wyjaśniaje značennie katalickaj presy i zaklikaje wiernych da jaje patrymliwańnia.

Dzień ratawańnia bazyliki. Dzień 2.IV. paś-wiačany byŭ žbirańniu achwiar dla ratawańnia wilenskaj bazyliki. Achwiary hetaja byli žbiranyja pa ŭsiej Polščy.

80 tys. ludziej u biadzie. Wilenskija hazety apošnim časam padali wiestku, što ŭ Wilni cierpieć biadu, a časta i hoład da 80 tys. ludziej.

Pieršaja wiasnawaja bura. U wapošnim dni sakawika nad Wilniaj i ŭ wakolicach praniesłasia bura z hromam i małankaj. Hetakaja rańniaja bura — reč duža redkaja. Kažuć, sto niešta padobnaje było zdaryŭšysia ŭ Rasiei 50 hadoŭ tamu.

Na Wialikdzień nabaženstwa dla Bielarusau Katalikoŭ u Kaściele św. Mikałaja ŭ Wilni, z pryčyny ražjezdu moładzi, nia budzie. Pa Wialikadni nabaženstwa ŭžnoŭ pačniecca ŭ prawodnuju niadzielu, jak zaŭsiody, a 10 h. ran.

Paštowaja skrynka

St. S. Prošbu Wašu spaŭniajem: pasyłajem hazetu i premiju, čakajem ad Was naležnaści.

Ks. Kan. H. B. Za 20 zał. ščyra dziakujem. „Chryścijanskiju Dumku“ pasyłajem akuratna. Nia wiedajem, ci patrebnaja Wam naša premija? Kali tak, dyk wietliwa prosim pawiedamić nas.

M. P. Wieršy atrymali, karystajem.

W. A. Atrymali, duža dziakujem, u swaim čaśie nadrukujem, čakajem na bolš. Čamu wy nia prysyłajecie nam „Z wakna wahonu?“

a. M. W. 6 zał. atrymali, z ich dźwie pieradali na „Ślach Moładzi.“ Dziakujem. Premiju pasyłajem.

M. P. Za 10 zał. na bieł. kat. wydawiectwa duža Wam dziakujem.

Ks. W. Š. Usio atrymali, ale nia wiedajem, kali skarystajem, bo ŭ nas, jak bečycie, wialikaja ciasnota.

B. D. 2 zał. atrymali. Hazetu i premiju pasyłajem. Čakajem na reštu naležnaści.

Fr. D. 4 zał. atrymali, premiju wysłali.

G. P. Možacie płacić nam polskimi markami. Premiju wysyłajem.

Ks. dr. prof. J. T. Za 25 zał. ščyra dziakujem patrebnaja Wam numary pasyłajem.

Hramadzianie!

Dla našych akuratnych padpišcykaŭ my wyznačajem premii. — Chto da kanca krasawika siol. hodu pryśle nam usiu padpisku (4 załatoŭki), tamu wyśle biblijateku „Chryścijanskaj Dumki“ likam 18 knižak.

Hramadzianie, pašpiašycie skarystać z hetaj redkaj akazii!

RED. „CHR. DUMKI“.

Irlandyji, jaki siańnia stać na čale jaje, dziarżawu swaju buduje na asnowach chryścijanskich. Irlandyja, jak bačym, okazalasia sapraŭdy zaŭsiody wiernaj Chrystu i jahonamu Kaściolu.